

Forsering

Foredrag Holmsbu 7. september 2012

(Et foredrag uten bilder)

- Forsøk på definisjon: Å gjennomføre arbeider raskere enn det som ellers ville ha skjedd.
- Sammenligningsgrunnlaget er den normale fremdriften.
- Tema for foredraget er forsering som entreprenøren mener skyldes byggherrens forhold. Når kan entreprenøren kreve tilleggsvederlag og hvordan skal vederlaget beregnes?

FORSKJELLIGE FORMER FOR FORSERING

- Entreprenørvalgt (frivillig eller defensiv forsering):
Entreprenørens rett til å velge å forsere dersom byggherren avslører et berettiget krav på fristforlengelse.
- Pålagt forsering: Forsering etter pålegg fra byggherren.
- Avtalt forsering: Partene inngår avtale om forseringen (er å anbefale).

NOEN UTGANGSPUNKTER

- Innenfor de fristene som kontrakten setter opp er utgangspunktet at entreprenøren disponerer byggetiden.
- Entreprenørens frihet over byggetiden (innenfor fristene) begrenses av samarbeids- og lojalitetsplikten ("*partene er forpliktet til å samarbeide og vise lojalitet under gjennomføring av kontrakten*", NS 8405 punkt 5). Tilsvarende etter andre standardkontrakter og alminnelig entrepriserett.

NOEN UTGANGSPUNKTER FORTS

- Entreprenørens frihet over byggetiden begrenses også av bestemmelser om samordningsplikt. Se NS 8405 punkt 18.3:

"Entreprenøren har plikt til uten særskilt vederlag å samordne sin fremdrift med sideentreprenører, prosjekterende og øvrige aktører i prosjektet. Han skal likeledes gjennomføre utførelsen i samråd med de samme aktørene. Disse forpliktelsene gjelder bare innenfor de rammer som er påregnelige i henhold til kontraktens angivelse av arbeidets art, omfang og fremdrift, samt kontraktens opplysninger om sideentreprisenenes antall, art og fremdrift."

.ENTREPRENØRVALGT FORSERING

- NS 8405 punkt 24.8:

"Hvis byggherren helt eller delvis avslår et berettiget krav på fristforlengelse kan entreprenøren velge å anse avslaget som et pålegg om forsering gitt ved endringsordre. Entreprenøren har ikke en slik valgrett dersom vederlaget for forseringen må antas å ville overstige den dagmulkten som ville ha påløpt hvis byggherrens avslag var berettiget og forsering ikke ble iverksatt, tillagt 30 %.

Før forsering etter første ledd iverksettes, skal byggherren varsles med angivelse av hva forseringen antas å ville koste."

FRISTFORLENGELSE

- Viktig: Nøkkelen til forseringsvederlag går gjennom krav om fristforlengelse.
- Altså: Krav om fristforlengelse -> Avslag fra byggherren -> Varsel om forsering. Innvilger byggherren fristforlengelse, faller grunnlaget for forsering bort.

VARSLING

- NS 8405 punkt 24.4: Krav om fristforlengelse må varsles "*uten ugrunnet opphold*". Fristen må antas å løpe fra faktisk kunnskap, dvs. at Rt. 2009 side 160 (Stryn Energi-dommen) fortsatt er relevant.
- Sanksjon: Kravet på fristforlengelse tapes.

VARSLING FORTS

- Kravet om fristforlengelse skal deretter spesifiseres uten ugrunnet opphold (NS 8405 punkt 24.6).
- Sanksjon: Ellers bare krav på slik fristforlengelse "*som den andre parten måtte forstå at han hadde krav på*".

VARSLING FORTS

- Varsel om forsering etter punkt 24.8 annet ledd.
- Sanksjon: Ingen sanksjon fastsatt. Dvs. ingen preklusiv frist.

UFORHOLDSMESSIGHETSVURDERINGEN

- Rt. 1999 side 87 (Broer over Nitelva):
- Fastslått at vurderingen må gjøres i forkant av forseringsperioden. Har entreprenøren gjort en forsvarlig vurdering er det ikke hans risiko om de faktiske forseringskostnadene blir over 30 %.
- Bestemmelsen er kun en begrensningsregel: Kravet bortfaller ikke; Det reduseres til "*dagmulkt x 1,3*" (+ skjønnsmargin).

5. PÅLAGT FORSERING

- Pålagt eller bestilt forsering.
- Alminnelig entrepriserett: Antatt at byggherren ikke har rett til å pålegge forsering.
- Etter NS 8405 har byggherren en begrenset rett til å pålegge forsering.

5. PÅLAGT FORSERING – FORTS.

5.2 Forsering for å holde kontraktens milepæler

- Byggherren kan pålegge forsering for å holde kontraktens frister dersom entreprenøren har krav på fristforlengelse. NS 8405 punkt 22.2 første ledd: *"Dersom entreprenøren har krav på fristforlengelse, kan en endring gå ut på at de dagmulktbelagte tidsfrister helt eller delvis skal fastholdes"*.
- Gir ikke rett til å pålegge forsering for å ferdigstille tidligere enn dagmulktbelagte tidsfrister.
- Gir heller ikke hjemmel for å pålegge forsering for å holde andre frister enn de dagmulktbelagte.

FORSERING PÅ GRUNN AV SAMORDNING MED ANDRE AKTØRER

- Etter NS 8405 punkt 22.2, annet ledd, kan byggherren pålegge forsering av hensyn til andre aktører:

"Hvis hensynet til samordning av utførelse med sideentreprenører, prosjekterende og øvrige aktører i prosjektet nødvendiggjør at minst én av entreprenørene legger om sin utførelse i større omfang enn det som følger av 18.3, kan byggherren ved endringsordre kreve at entreprenøren foretar slik omlegging, herunder forsering."

BEGRENSNING AV KOMPETANSEN

- Begrensning i 22.2 tredje ledd:

"Entreprenørens plikt til forsering eller omlegging, som nevnt i første og annet ledd, gjelder bare i den utstrekning dette kan skje innenfor rammen av en forsvarlig fremdrift og er praktisk mulig uten urimelige oppofrelser for entreprenøren."

. IRREGULÆRT FORSERINGSPÅLEGG

- Situasjonen hvor byggherren i realiteten pålegger forsering ved å nekte å innrømme fristforlengelse og kreve at entreprenøren treffer tiltak for å nå kontraktens frister.
- En svært praktisk problemstilling.
- Hvis byggherren, etter å ha forstått at entreprenøren mener å ha krav på fristforlengelse, uten forbehold krever forseringstiltak iverksatt, må entreprenøren kunne oppfatte dette som et ønske om/krav om forsering og forpliktelse til å betale for dette dersom det viser seg at entreprenøren hadde krav på fristforlengelse.

PLIKT TIL Å FORSERE?

- Dersom entreprenøren har krav på fristforlengelse kan han ikke anses forpliktet til å gjennomføre en forsering, med mindre byggherren pålegger forsering.
- I allefall etter NS 8405 må dette være helt klart: Byggherren har da i sin makt å pålegge forsering. Gjør han ikke det, kan han heller ikke kreve at entreprenøren forserer.

PLIKT TIL Å FORSERE? – FORTS.

- Ved egen forsinkelse:
- Entreprenøren har da forutsetningsvis misligholdt, og det følger av alminnelige kontraktsrettslige regler at man er forpliktet til å oppfylle kontrakten. Rimelige anstrengelser for å oppnå kontraktens tidsfrister må entreprenøren være forpliktet til å gjennomføre.
- Utover dette: Neppe.
- Ansvarsbegrensningen kan antakelig bare settes til side ved de grovt klanderverdige tilfellene.

8. FORSERINGSTILTAKENE

- En forsering kan gjennomføres på mange forskjellige måter:

- Ved å tilføre ekstra ressurser (personal og utstyr), f.eks. i form av skiftarbeid.
- Ved å arbeide flere timeverk, typisk ved overtid.
- Arbeid gjennom ferien.
- Omlegging av rekkefølgen av operasjoner.
- Større grad av prefabrikasjon.
- Hastebestillinger
- Større eller mindre grad av prefabrikasjon.

BEREGNING AV FORSERINGSKRAV

- Forsering må gjøres opp som tilleggsvederlag, ikke som merutgifter (erstatning). Synes å være enighet om dette. Gjelder også etter NS 3430.
- Klar presumpsjon for at det koster å forsere.
- Kort om den kostnadsteoretiske begrunnelsen.

TYPISKE KOSTNADSELEMENTER.

- Tappt produktivitet
 - Arbeid
 - Maskiner
- Økt timekostnad
 - Overtid
 - Økte reisekostnader
 - Lønnspress
- Ekstrakostnader utstyr og maskiner

TYPISKE KOSTNADSELEMENTER FORTS

- Rigg- og driftskostnader
 - Funksjonærkostnader. Øker ofte mer enn timeverk
 - Øvrige rigg- og driftskostnader
- Økte innkjøpskostnader på grunn av mindre planleggingstid.
- Påslag: Må fordeles på alle elementer.
- Risiko: Må iallfall hensyntas dersom entreprenøren skal ha resultatansvaret.